

Inhoudsopgave

- Van de redactie
- Colofon
- Gezondheidsrecht:
het grijze gebied
tussen de witte jas
en de zwarte toga
mr. N.T. Lourents
- Cameratoezicht
op het werk
mr. K. Frielink
- De terreur van de LIF
en de MOT
mr. drs. J. Sybesma
- Wetgeving
- Oproep Algemene
Ledenvergadering

ANTILLIAANSE JURISTEN VERENIGING

VAN DE REDACTIE

Geachte lezer,

Op uw beeldscherm ziet u – bij wijze van proef – de eerste digitale editie van de AJV Nieuwsbrief. De verschijning van deze editie heeft lang op zich laten wachten. Hoewel het bestuur van de AJV en de redactie zich inspannen om de AJV Nieuwsbrief met een grotere regelmaat te doen verschijnen, gaat dit niet altijd zonder slag of stoot.

We zijn Norédiz Lourents en Karel Frielink dankbaar voor hun bijdrage en hun geduld. Beide artikelen zijn lang geleden aangeleverd maar worden nu pas gepubliceerd. Voorts is opgenomen de lezing die door Jeff Sybesma in maart van dit jaar is gehouden ter gelegenheid van de 26ste dies van de AJV.

Voor degenen die de oproep voor de Algemene Ledenvergadering op 3 juni 2010 gemist mochten hebben, is ook deze opgenomen.

Wij wensen u veel digitaal leesplezier.

COLOFON

De Antilliaanse Juristen Vereniging heeft tot doel het aankweken en bevorderen van de belangstelling voor en de beoefening van de wetenschap der rechtsgeleerdheid in de Nederlandse Antillen, alsmede het bevorderen van de juridische dienstverlening.

Het lidmaatschap staat open voor alle juristen in de Nederlandse Antillen en daarbuiten en bedraagt NAF 150,-- per jaar. Voor studenten rechten die nog niet in het bezit zijn van een academische titel, graad of hoedanigheid bedraagt de contributie NAF 120,-- per jaar.

Secretariaat AJV

Postbus 3920, Curaçao N.A.

e-mail antilliaansejuristenvereniging@gmail.com

Rekeningnummer AJV

MCB 27874007

Bestuur Antilliaanse Juristenvereniging 2009 - 2010

mr. Caroline Fiévez, voorzitter

(advocaat HBN Law)

mr. Pieter Bas van Agtmaal, vice-voorzitter

(fiscalist Loyens & Loeff)

mr. Valerie Maria, penningmeester

(advocaat Van de Laarschot & Associates)

mr. Judith Brewster

(fiscalist B&B Consultancy)

mr. Lisanne Asjes

(advocaat Asjes & Carrega)

mr. Pieter de Kort

(lid Gemeenschappelijk Hof van Justitie)

mr. Nancy Fernand

(kandidaat-notaris Notariskantoor Burgers Fung-A-Loi)

mr. Michele Meyer

(advocaat De Winter advocaten)

mr. Zena Metry

(jurist Afdeling Algemene en Juridische Zaken)

AJV Nieuwsbrief

De AJV Nieuwsbrief is het officiële orgaan van de Antilliaanse Juristen Vereniging en wordt in beginsel drie maal per jaar onder de leden verspreid.

Redactie AJV Nieuwsbrief

mr. Miloushka Racamy

(jurist Directie Justitiële Zaken)

mr. Heiko de Jong

(officier van justitie)

mr. Yvo Peters

(advocaat VanEps Kunneman VanDoorne)

mr. Glenn Rellum

(advocaat SMS advocaten)

secretariaat redactie AJV Nieuwsbrief

mr. Yvo Peters

Advocatenkantoor VanEps Kunneman VanDoorne

Tel: 461.3400 ext. 184

Fax: 461.2023

E-mail: peters@ekvandoorne.com

Advertenties:

Voor het plaatsen van advertenties in de AJV Nieuwsbrief kan contact opgenomen worden met de redactie of met het bestuur via de genoemde e-mailadressen.

GEZONDHEIDSRECHT: HET GRIJZE GEBIED TUSSEN DE WITTE JAS EN DE ZWARTE TOGA

mr. N.T. Lourents

Gezondheid wordt door de World Health Organization gedefinieerd als een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn en niet slechts de afwezigheid van ziekte of andere lichamelijke gebreken. Gezondheid wordt in onze samenleving als een schaars goed gezien en mede daardoor ziet met de zorg voor behoud en bescherming van de gezondheid als een vanzelfsprekend recht van de burger.

Het recht op gezondheidszorg is een zogenaamd sociaal recht, waarbij het de bedoeling is dat de overheid de randvoorwaarden schept en deze moet handhaven.

Artikel 25 lid 1 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) geeft het recht op gezondheid weer:

“Een ieder heeft recht op een levensstandaard die hoog genoeg is voor de gezondheid en welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder begrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil”.

Daarnaast kan het recht op gezondheid worden afgeleid uit het Internationaal Verdrag over Economische, Sociale en Culturele Rechten (IVESCR) waarin het recht op gezondheid wordt omschreven als “de hoogst haalbare standaard van lichamelijke en geestelijke gezondheid”. De thans geldende Staatsregeling van de Nederlandse Antillen volstaat met summierlijk het regelen van het toezicht op de volksgezondheid (art 141 Streg). Overigens bepaalt art. 23 lid 1 van het concept van de Nieuwe Staatsregeling van het Land Curaçao, net als in de Nederlandse Grondwet en de Arubaanse Staatsregeling, dat de overheid maatregelen treft ter bevordering van de volksgezondheid.

Gezondheidsrecht wordt omschreven als het geheel van rechtsregels dat betrekking heeft op de

zorg voor de gezondheid en de toepassing van overig burgerlijk, bestuurs- en strafrecht in dat verband. Gezondheidsrecht en juridische vraagstukken in de gezondheids-

zorg bestrijken dus alle deelgebieden van het recht; zowel het privaats- als publiekrecht ontmoeten elkaar daarbij. Bovendien dient te worden bedacht dat de positie van de patiënt, zowel feitelijk als juridisch, een geheel ander is dan die van een hulpverlener, zorgverzekeraar en de overheid. Net als in sociaal, politiek en in economisch opzicht is, ook op het gebied van de volksgezondheid, de traditionele grens tussen nationaal en internationaal recht aan het vervagen. De afbakening tussen binnenlandse en buitenlandse zaken erodeert langzaam onder het juk van de globalisering.

Naast de vragen van ethische, filosofische en juridische aard van voornamelijk problemen rond het begin van het leven (geboorte/abortus) en het einde van het leven (dood/euthanasie) zijn er verschillende andere aspecten die tegenwoordig meer aandacht krijgen in het grijze gebied tussen de gezondheidszorg en het recht.

De beroeps- en organisatiewetgeving in de zorgsector wordt veelal bestuursrechtelijk bepaald. In dat kader zijn vragen over doelmatigheid (efficiëntie) in de gezondheidszorg en volksgezondheid aan de orde van de dag. De begrippen kostenbeheersing, solidariteit, eigen verantwoordelijkheid van de patiënt, onverzekerbare risico's, algemene ziektekostenverzekering en zorgplicht voor illegalen vieren deze dagen hoogtij.

De volksgezondheid is hier te lande sterk gebaseerd op verouderde wet- en regelgeving; om een voorbeeld te noemen: de infectieziekteverordening uit 1921 (PB 1921, no. 66), waarin de mensenrechten nagenoeg niet worden gewaarborgd omdat zij er toen gewoonweg nog niet bestonden. Andere voorbeelden zijn: Landsverordening toezicht krankzinnigen (PB 1922 no. 14) en Landsverordening regelende tuchtrechtspraak in de gezondheidszorg (PB 1957 no. 30). De laatste jaren is, omwille van wildgroei en kostenbeteugeling of beheersing, nieuwe wetgeving uitgevaardigd op het gebied van gezondheidszorg; met name de organisatie daarvan. Zo is het zogenaamde moratorium (PB 2005 no. 69) weer van kracht waarin de instroom en vestiging van medische beroepsbeoefenaren wordt beperkt voor twee jaar met als achterliggende gedachte dat in de gezondheidszorg het aanbod de vraag schept: "supplier induced demand". In deze tijdelijke landsverordening beperking vestiging medische beroepsbeoefenaren worden de 12 beroepsgroepen waarop zij van toepassing is specifiek onderscheiden: geneeskundigen, tandheelkundigen, apothekers, vroedvrouwen, logopedisten, fysiotherapeuten, ergotherapeuten, oefentherapeuten, podotherapeuten, psychotherapeuten, psychologen en diëtisten. Er zijn verschillende paramedische beroepen waarvoor deze regeling niet geldt; de optometrist, technisch oogheelkundig assistent, radiodiagnostisch laborant om een paar te noemen. Het is daarnaast de vraag hoe de vestiging van de thans studerende (para)medici op termijn zal geschieden; er is geen vooralsnog beroepskrachtenplanning noch een beleid ten aanzien van het verstrekken van studiefinanciering voor deze beroepen.

De relatief nieuwe wetgeving in de zorgsector is, zoals eerder gesteld, sterk gebaseerd op kostenbeheersing en pas op de laatste plaats gebaseerd op behoefte of kwaliteit van de geboden zorg. Daarnaast vertonen de onsamenvattende regelingen steeds vaker niet goed doordachte procedures voor aanvraag van vergunningen of onthefingen en zelfs zeer cryptische, niet eenduidige en derhalve minder werkbaar definities. Zo wordt een zorginstelling in art. 1 k van de Landsverordening Zorginstellingen (PB 2007, no. 19) gedefinieerd als: "een organisatorisch verband dat strekt tot verlening van zorg, met uitzondering van een organisatorisch verband waar zorg wordt verleend

als deel van de in een ander organisatorisch verband verleende zorg". U zult begrijpen dat bij navraag bij de wetgever zeer verschillende antwoorden zijn gekomen op de vraag of bijvoorbeeld bejaardentehuizen of apotheken al dan niet onder deze definitie van een zorginstelling vallen.

Op individueel niveau zijn er in het Burgerlijk Wetboek (boek 7 afdeling 5 BWNA), regels opgenomen ten aanzien van de Geneeskundige behandelingsovereenkomst tussen hulpverleners en patiënten/cliënten (WGBO; PB 2000, 118). Door hun kennis, kunde en hetgeen zij aan (hoogwaardig) technologisch instrumentarium tot hun beschikking hebben, zullen hulpverleners altijd in een bevooroordeelde positie staan ten opzicht van de patiënt of cliënt. Met de dwingendrechtelijke rechtsregels uit het WGBO is de positie van de patiënt enigszins versterkt. Zo heeft de hulpverlener een informa-

tieplicht van hetgeen de patiënt redelijkerwijs dient te weten over de diagnose, mogelijke behandelingen inclusief de risico's en eventuele prognoses. Overigens gelden de regels van de WGBO weer niet voor apothekers. Daarnaast wordt in het WGBO het toestemmings-

vereiste voor verrichtingen en bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de patiënt nader geregeld. De patiënt/cliënt kan bijvoorbeeld het zogenaamde blokkeringsrecht invoeren bij een medische keuring waardoor de (gevoelige) bevindingen uit medische onderzoeken niet aan derden bijvoorbeeld de werkgever wordt verschaft. Echter, er is weinig tot geen ruchtbaarheid gegeven aan deze regeling waardoor zowel de patiënten als de hulpverleners weinig over deze regeling weten met als gevolg dat zij het ook niet optimaal hanteren. Daarnaast is er op de Nederlandse Antillen vooralsnog geen privacy-wetgeving zoals de

Met de dwingendrechtelijke rechtsregels in het Burgerlijk Wetboek (boek 7 afdeling 5) is de positie van de patiënt enigszins versterkt. Zo heeft de hulpverlener een informatieplicht van hetgeen de patiënt redelijkerwijs dient te weten over de diagnose, mogelijke behandelingen en de risico's en prognoses.

Wet op de bescherming persoonsgegevens (Wbp) in Nederland. Hulpverleners zijn aangewezen op hun geheimhoudingsplicht uit de WGBO maar moeten voor administratieve doeleinden wel alle relevante informatie over de patiënten leveren aan bijvoorbeeld zorgverzekeraars die aan geen enkele vorm van privacy-regeling onderworpen zijn. Door het gebrek aan zulks een privacy-wetgeving en de kleinschaligheid zal vroeg of laat toch, soms gevoelige, medische gegevens van patiënten op plekken terecht komen waar de persoonlijke levenssfeer toch niet gewaarborgd blijkt.

Het aansprakelijkheidsrecht is bij uitstek het gebied waar geneeskunde en recht indringend met elkaar geconfronteerd worden. Medische fouten, die steeds beter opgespoord kunnen worden en die dus steeds vaker aan het licht komen, kunnen zowel civielrechtelijk, tuchtrechtelijk als strafrechtelijk verschillende gevolgen hebben. In het civiele recht zoekt de individuele benadeelde persoon recht, in het strafrecht de gemeenschap en in het tuchtrecht de professie. Het is niet altijd een kwestie van van "of"; het kan ook "en-en" waarbij in één geval alle drie naast elkaar kunnen bestaan. Omdat het hier gaat om zeer ingrijpende of soms zelfs fatale gevolgen gaat kan men zich steeds afvragen of een vergoeding van de immateriële schade, een berisping, schorsing of zelfs (gevangenis)straf van de betreffende hulpverlener enige genoegdoening geeft aan de benadeelde partij. Hier zijn wij dus weer beland bij de ingewikkelde vraagstukken uit de ethiek en filosofie.

Elk gezondheidsstelsel is gebaseerd op het recht op gezondheid waarbij geldt dat elk individu recht heeft op gezondheidszorg maar ook op gezondheidsbescherming en -bevordering. Gezondheidszorg dient een zo wezenlijk belang dat de verdeling ervan rechtvaardig zal moeten zijn. Gezondheidsrecht is gestoeld op drie normatieve grondslagen: zelfbeschikking, bescherming en gelijkheid. Het gelijkheidsbeginsel toegepast op de zorg onderstreept dat de verdeling niet naar verdienste mag zijn als bijvoorbeeld in de sport maar naargelang de behoefte. Er mag geen ander onderscheid gemaakt worden dan op grond van verschillen in behoefte. Onderscheid naar verzekeringstype zoals wij die kennen is dus op zich al onrechtvaardig. Andere eisen die gesteld worden aan een gezondheidsstelsel zijn:

- beschikbaarheid; voldoende faciliteiten, instellingen, medicatie en personeel naar gelang de behoefte.
- toegankelijkheid; zowel fysieke alsook economische
- betaalbaarheid van de zorg
- vertrouwelijkheid
- kwaliteit van zorg door bevoegd en bekwaam personeel, kwaliteit van het instrumentarium, inspecteurs, medicatie etc.

Uit het bovenstaande is op te maken dat het zwaartepunt van het onze huidige wet- en regelgeving ten aanzien van (de organisatie van de) volksgezondheid duidelijk ligt bij de financiële aspecten en dat de andere voorwaarden niet of nauwelijks de benodigde aandacht krijgen. Bovendien is het steeds de vraag voor welke beroepsgroepen de wetten gelding hebben. Helaas is de drijfveer om tot nieuwe wetgeving in de zorg te komen steeds de financieel-economische en niet de inhoudelijke motieven om daadwerkelijk de kwaliteit van zorg te verbeteren met de patiënt/cliënt als centraal punt. Dit is echter niet verwonderlijk; ook op internationaal niveau wordt de gezondheid en het welzijn van mensen sterk beïnvloed door economisch en financieel beleid dat wordt uitgesteld door internationale instellingen als het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldhandelsorganisatie (WTO). Het zogenaamde TRIPS-verdrag (1994) van de WTO regelt bijvoorbeeld de patentrechten voor o.a. grote farmaceutische bedrijven wat weer de toegankelijkheid tot bepaalde medicijnen belemmert.

De Antilliaanse wetgeving ten aanzien van inhoudelijke kwesties rond volksgezondheid wordt vaak pas aangepast of herzien wanneer er van buitenaf, men min of meer daartoe wordt verplicht door communautaire of internationale wet- en regelgeving.

De Antilliaanse wetgeving ten aanzien van inhoudelijke kwesties rond volksgezondheid wordt vaak pas aangepast of herzien wanneer er van buitenaf, men min of meer daartoe wordt verplicht door

communautaire of internationale wet- en regelgeving. Hierbij kan men denken aan de Landsverordening drinkwater, Warenlandsverordening, onze milieuwetgeving en de in voorbereiding zijnde nieuwe Infectieziekteregeling en Landsverordening Beroepen in de Gezondheidszorg. Indien ze wel daarna aangepast of herzien worden, is het vaak een kopie van de Nederlandse wetgeving wat weer problemen met zich meebrengt omdat ons zorgstelsel, de bevolkingssamenstelling en de behoefte aan zorg niet naadloos aansluiten op dat van Nederland.

Door onder meer het aandeel van de collectieve middelen dat nu aan gezondheid(szorg) wordt besteed, het voortschrijdende inzicht, de snel veranderende technologische ontwikkelingen en stand van de wetenschap alsook de protoprofessionalisering van de consument i.c. patiënt/cliënt, komt er steeds meer druk op de ketel op de raakvlakken van gezondheid en recht. Mensen willen het onderste uit de kan voor wat betreft hun gezondheid en vinden dat zij daar ook recht op hebben. Het is mijns inziens zaak dat er eerst een maatschappelijke discussie op gang wordt gebracht waarbij bepaald moet worden wat wij aan zorg willen, wat wij ons als land kunnen permitteren en hoe wij dat als collectiviteit gaan financieren. Voorts moet de gezondheidswetgeving op de Antillen als geheel op een rijtje worden gezet om duidelijkheid maar vooral eenduidigheid te verschaffen, eventueel aanpassingen moeten dan worden doorgevoerd om uiteindelijk te komen tot een ordelijk samenhangend geheel.

Geneeskunde en recht behartigen verschillende belangen van het individu, maar die zijn niet bij voorbaat tegengesteld. Ik ben het eens met de stelling van dr. Giard dat juridische normen relevant zijn voor het sturen en toetsen van medisch handelen, maar er schuilt pertinent logica in het omgekeerde: goede wets- en rechtsvorming in onze geneeskundig handelen kan niet zonder medische inbreng.

Norédiz T. Lourents, norediz@hotmail.com

CAMERATOEZICHT OP DE WERKPLEK

mr. K. Frielink*

1. Inleiding

Uw trouwste werknemer, lang in dienst en dus al enigszins op leeftijd, is misschien wel uw grootste risico. Meer dan 50% van de bedrijfsfraude wordt gepleegd door werknemers met een lang

dienstverband. Een lang dienstverband noch een hoge leeftijd zijn dus een garantie dat de betrokkene geen fraude zal plegen. Dit is geen uitnodiging om dergelijke werknemers thans aan een kruisverhoor te onderwerpen, maar is bedoeld om aan te geven dat 'vertrouwen' in een bepaalde persoon geen garantie tegen fraude biedt.

'Hoge bankemployee verduistert NAf 1,2 miljoen' (Amigoe, 6 maart 2004). De dame in kwestie was al bijna 40 jaar in dienst bij Maduro & Curiel's Bank en was nota bene belast met controle op fraude. De toenmalige President van de bank liet weten dat zij al zo lang in dienst was, dat ze bijna familie was. Maar hij zei nog twee interessante dingen: (i) als je naar de integriteit van een medewerker kijkt, moet je eigenlijk ook kijken naar diens gezins- of familieomstandigheden en (ii) wie controleert eigenlijk de controleur?

Met name die laatste vraag heeft een bredere betekenis. Van groot belang is dat de organisatiestructuur deugdelijk in elkaar zit, omdat daarmee kan worden voorkomen dat de gelegenheid wordt geschapen dat individuen onoirbare handelingen verrichten. Zo was Nick Leeson bij Barings zowel in staat om orders op de beurs te plaatsen, als verantwoordelijk voor de administratieve verwerking daarvan (*error account 88888*). Door deze dubbelfunctie in combinatie met het ontbreken

van interne controle kon fraude plaatsvinden. Dat is dus ook de leiding van Barings aan te rekenen.¹

Een veelvoorkomend fenomeen is diefstal. Het komt maar al te vaak voor dat werknemers zich zaken toe-eigenen die hen niet toebehoren. De vraag is dan of het werkgevers is toegestaan om ter voorkoming daarvan zomaar camera's op de werkplek op te hangen. Anders gezegd: welke grenzen stellen wet en rechtspraak aan dit soort 'opsporingsmethoden'? Dit onderwerp zal hier vanuit het Nederlands Antilliaanse recht worden belicht, waarbij ook op het Nederlandse recht wordt ingegaan.

2. Het recht om toezicht uit te oefenen

Iedere werkgever heeft het recht om toezicht op zijn werknemers uit te oefenen. De werkgever kan daarvoor een (verborgen) camera gebruiken. Het is evenwel de vraag of het gebruik van een (verborgen) camera in alle gevallen toelaatbaar is. De werkgever dient immers het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de werknemer voldoende te respecteren. Daarnaast dient de werkgever zich als goed werkgever te gedragen. Bij de beantwoording van de vraag naar de toelaatbaarheid van het gebruik van (verborgen) camera's spelen de omstandigheden van het geval een cruciale rol. In de meest uiteenlopende situaties worden mensen met verborgen camera's gefilmd. Veelal wordt dat ervaren als een (grote) inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Het gebruik van (opnamen met) een verborgen camera is dan ook niet altijd geoorloofd.

Er zijn allerlei televisieprogramma's die hoge kijkcijfers scoren door het uitzenden van met verborgen camera's gemaakte opnamen. Nietsvermoedende burgers worden gefilmd in een in scène gezette, zogenaamd grappige situatie. Dergelijke opnamen mogen - naar ons recht - nimmer zonder toestemming van de gefilmde personen worden uitgezonden. Er is namelijk geen enkel belang dat de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de gefilmde personen zou kunnen rechtvaar-

¹ W. Huisman, 'Fraudebestrijding: integratie van criminologische kennis', in: H. de Doelder en A.B. Hoogenboom (red.), *Financieel rechercheren*, 1^e druk 1998, blz. 73.

digen. Niet alleen in de entertainmentsfeer maar ook in de journalistiek doet het gebruik van verborgen camera's steeds vaker zijn intrede. Tv-journalisten schromen er niet voor met verborgen camera's opnamen te maken van bepaalde mensen en situaties om hun verhalen, ideeën of stellingen kracht bij te zetten (denk aan Peter R. de Vries). Zonder medeweten en toestemming van de bij de opnamen betrokkenen is het evenwel in beginsel niet toegestaan om van (opnamen met) een verborgen camera gebruik te maken.

3. De verborgen camera op de werkvloer

Een verborgen camera kan door een werkgever worden gebruikt om het handelen en functioneren van de werknemer op de werkvloer te bestuderen. Dit kan geschieden met het doel te onderzoeken op welke wijze de productiviteit nog kan worden verhoogd, maar ook met het doel een werknemer in de gaten te houden die verdacht wordt van bijvoorbeeld diefstal, fraude of eventueel seksuele

In iedere situatie waarin een werkgever overweegt om met een verborgen camera werknemers te observeren moet de vraag worden gesteld of dat wel of niet toelaatbaar is. Steeds dient dus de werkgever zich af te vragen of hij nog wel handelt als een goed werkgever, in die zin van artikel 7A:1614y BWNA, en of hij het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de werknemer wel voldoende respecteert.

intimidatie. In iedere situatie waarin een werkgever overweegt om met een verborgen camera werknemers te observeren moet de vraag worden gesteld of dat wel of niet toelaatbaar is. Steeds dient dus de werkgever zich af te vragen of hij nog wel handelt als een goed werkgever, in die zin van artikel 7A:1614y

BWNA, en of hij het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de werknemer wel voldoende respecteert, wanneer hij naar dergelijke middelen grijpt.

Controle door een verborgen camera zal in het algemeen door werknemers als buitengewoon

onplezierig worden ervaren en als een schending van hun privacy. Het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer is onder meer neergelegd in artikel 8 van het *Europees Verdrag van de rechten van de mens* en artikel 17 van het *Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten*. Bij een geschil over de al dan niet toelaatbaarheid van het gebruik van verborgen camera's door een werkgever dient de rechter een belangenafweging te maken. De rechter is redelijk vrij in deze belangenafweging. Wel dient de rechter naar mijn mening bij de belangenafweging rekening te houden met het leerstuk van openbare orde en/of goede zeden. Camera's op toiletten² of in pashokjes zijn dus per definitie niet toegestaan. Bij kleedlokalen waar ook kluisjes staan is cameratoezicht dat specifiek gericht is op de kluisjes in beginsel mogelijk, op voorwaarde dat geen ontklede mensen of mensen die zich ontkleden in beeld komen. Aan verdere casuïstiek in dit verband ga ik voorbij.

4. De situatie in Nederland

In Nederland is op 1 januari 2004 de *Wet heimelijk cameratoezicht* ingevoerd. Het gaat daarbij om twee wetsartikelen. Artikel 139f WvSr-NL bepaalt dat het verboden is om met een technisch hulpmiddel waarvan de aanwezigheid niet op duidelijke wijze kenbaar is gemaakt, opzettelijk en wederrechtelijk van een persoon, aanwezig in een woning of een andere niet voor het publiek toegankelijke plaats opnamen te maken. Het gaat hier om een misdrijf. In artikel 441b WvSr-NL is eenzelfde verbod opgenomen, maar dan voor publiek toegankelijke plaatsen. Het niet naleven van die bepaling levert een overtreding op. In het ontwerp van het Wetboek van Strafrecht voor de Nederlandse Antillen zijn gelijklopende verboden opgenomen in de artikelen 284 en 647.

Verborgen cameratoezicht op de werkvloer is dus in beginsel niet toegestaan en zelfs strafbaar. Maar niet-verborgen cameratoezicht is evenmin zomaar toegestaan. Niet alleen moet de werkge-

² Zie in dat verband ook de brief van 7 februari 2000 (kenmerk: z1999-0426) van de (Nederlandse) Registratiekamer aan Holland Casino, waarin wordt overwogen dat een integrale en permanente registratie van alle toiletbezoekers een niet te rechtvaardigen inbreuk op hun privacy oplevert. De brief is te vinden op: http://www.cbprecht.nl/downloads_uit/z1999-0426.pdf?refer=true&theme=green.

ver een duidelijk beleid hebben op dit vlak, welk beleid ook bekend moet zijn gemaakt, maar vereist is bovendien dat er sprake is van een gerechtvaardigd belang dat het plaatsen van een of meer camera's noodzakelijk maakt. Gedacht kan worden aan een camera in een magazijn om diefstal te voorkomen. De werkgever moet zich, met het recht op privacy van de werknemers in het achterhoofd, steeds de vraag stellen of hem niet ook minder ingrijpende middelen ten dienste staan. De werkgever is niet gehouden om de werknemers steeds te informeren wanneer hij een verborgen camera wil installeren, omdat daarmee de effectiviteit van zo'n verborgen camera sterk zou worden beperkt, maar hij moet wel kenbaar maken dat de mogelijkheid bestaat dat van verborgen camera's gebruik wordt gemaakt.³

Indien de werkgever door middel van verborgen camera's bewijs heeft verzameld, zonder daarbij de wettelijke en verdragsrechtelijke grenzen in acht te nemen, dan wordt gesproken over onrechtmatig verkregen bewijs. Dat bewijs op onrechtmatige wijze is verkregen wil niet zonder

Dat bewijs op onrechtmatige wijze is verkregen wil niet zonder meer zeggen dat het in burgerlijke zaken niet mag worden gebruikt.

meer zeggen dat het in burgerlijke zaken niet mag worden gebruikt. Met name bij arbeidsgeschillen wordt dergelijk bewijs wel toegelaten, op voorwaarde dat de werkgever

een concreet vermoeden heeft dat de werknemer zich schuldig maakt aan ernstige (in de regel: strafbare of onrechtmatige) feiten en dat ter staving van dat vermoeden observaties via een verborgen camera noodzakelijk zijn.⁴ Doorgaans zal het bij het al dan niet toelaten van dergelijk bewijs gaan om een belangenafweging. Bij die afweging spelen verschillende factoren een rol, waaronder het belang van de werknemer bij de bescherming van zijn

³ Zie verder I.J. Laat, *Verborgen cameratoezicht en de rol van de ondernemingsraad*, Arbeidsrecht 2006/11, blz. 7-10. In die bijdrage gaat het ook over de Wet bescherming persoonsgegevens en over de Wet op de ondernemingsraden (WOR), maar daarvan bestaan in de Nederlandse Antillen geen equivalenten.

⁴ HR 27 april 2001, NJ 2001, nr. 421 en JAR 2001, nr. 95 inzake L. vs Wennekes Lederwaren.

persoonlijke levenssfeer, het belang van de werkgever om zijn onderneming te beschermen tegen kwaadwillende werknemers, de ernst van de feiten, de vraag of andere, minder ingrijpende 'opsporingsmethoden' voorhanden waren en de wijze waarop de werkgever het cameratoezicht heeft uitgevoerd.

5. De verborgen camera in de rechtspraak

Ter illustratie worden hier zaken besproken die in Nederland hebben gespeeld. De overwegingen in enkele van die zaken zijn ook voor het Nederlands Antilliaanse recht relevant en worden in de slotparagraaf samengevat.

De Industriebond FNV eiste in de Koma-zaak⁵ verwijdering van een Tv-circuit dat door de werkgever was aangelegd om de werknemers op de werkvloer in de gaten te houden. De werkgever beweerde dat de observatie tot doel had om de werknemers op een aantal facetten van het werk een rationele begeleiding te kunnen geven. De President in kort geding oordeelde het gebruik van het Tv-circuit niet gerechtvaardigd. De werkgever had volgens de President niet als een goed werkgever gehandeld. Het belang van de werkgever woog niet op tegen het recht van de werknemer op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, die zich volgens de President ook uitstrekt tot de werkplek. De werkgever had ook nagelaten afspraken met de werknemers te maken over het gebruik van het Tv-circuit en de controle daarop. Toezicht door een werkgever op de werknemer in de werksituatie levert volgens de President geen inbreuk op de privacy van de werknemer op als dit toezicht door een daartoe aangestelde functionaris persoonlijk wordt uitgeoefend. Het is niet gerechtvaardigd, aldus de President, om het persoonlijk toezicht te vervangen door toezicht via camera's indien uitgegaan wordt van een reëel ervaren inbreuk op de privacy. In hoger beroep oordeelde het Hof eveneens dat de permanente controle van de bedrijfsruimten door middel van een gesloten Tv-circuit jegens de werknemers onrechtmatig is. De werkgever handelde volgens het Hof in strijd met de algemene verplichting zich als een goed werkgever te gedragen bij gebreke van een duidelijke noodzaak tot observaties van

⁵ Rb. Roermond 12 september 1985, KG 1985, nr. 299; hoger beroep: Hof Den Bosch 2 juli 1986, NJ 1987, nr. 451.

de werknemers via camera's. Een werksituatie waarin werknemers bij voortduring bloot worden gesteld aan een mogelijk langdurige en gerichte observatie waarop zij geen enkele invloed hebben, blijft ver achter bij wat uit het oogpunt van normale menselijke bejegening aanvaardbaar is. Het feit dat enkele werknemers (en de ondernemingsraad, een instituut dat in de Nederlandse Antillen niet wettelijk is geregeld) hadden verklaard dat zij geen bezwaar tegen de controle via een Tv-circuit hadden, deed niet af aan de onrechtmatigheid.

Hoewel de ondernemingsraad doorgaans geacht wordt een afspiegeling te zijn van de werknemers en in ieder geval het orgaan is dat hen collectief tegenover de werkgever vertegenwoordigt op een groot aantal terreinen, wordt in deze zaak door de rechter het standpunt van de ondernemingsraad niet relevant geacht. Dat gebeurt mijns inziens niet op de grond dat wat de privacy betreft sprake zou zijn van een persoonlijk, uitsluitend het individu toekomend recht en de ondernemingsraad op dat vlak dus per definitie niets te vertellen zou hebben.⁶ De gedachtegang van de rechter is kennelijk, en mijns inziens terecht, dat zelfs het geven van toestemming voor observaties via camera's niet in alle gevallen het onrechtmatige karakter daaraan kan ontnemen.

In een ontslagzaak bij de Kantonrechter te Schiedam⁷ waarbij de werkgever mede aan de hand van opnamen die met een verborgen camera waren gemaakt, kon aantonen dat de werknemer diefstal pleegde, vond de Kantonrechter het gebruik van deze verborgen camera rechtmatig. Het gebruik van een verborgen camera achtte de Kantonrechter niet onredelijk omdat de werkgever een gerechtvaardigd belang had om te weten wie zijn vertrouwen schond. De werkgever, geconfronteerd met diefstal uit de voorraadkast, had zijn werknemers gewaarschuwd in een informatiebulletin dat op diefstal ontslag op staande voet zou volgen en dat er camera's zouden worden geïnstalleerd ter beveiliging.

⁶ Op grond van de WOR heeft de ondernemingsraad instemmingsrecht bij het besluit van de werkgever om gebruik te maken van personeelsvolgsystemen, waaronder camerasystemen worden begrepen.

⁷ Ktr. Schiedam 8 juli 1997, JAR 1997, nr. 189. Zie ook Ktr. Apeldoorn 25 juli 1996, Prg. 1996, nr. 4664.

De Kantonrechter te Hoofddorp⁸ ontbond een arbeidsovereenkomst zonder enige overweging aan privacybescherming of aan het begrip 'goed werkgeverschap' te wijden toen de werkgever aan de hand van een videoband kon aantonen dat een caissière in een wegrestaurant geld uit de kassa wegnam. Nadat verdenkingen jegens de caissière waren gerezen omdat haar afrekeningen niet altijd klopten, had de werkgever een verborgen camera op de plaats gericht waar de werknemster het geld telde en in de kluis stopte en, naar uit camerabeelden bleek, tevens een deel daarvan in haar eigen zak stopte.

De werkgever had een verborgen camera op de plaats gericht waar de cassiere het geld in de kluis stopte en, naar uit camera-beelden bleek, in haar eigen zak.

Ook de Kantonrechter te Rotterdam⁹ besteedde in ontslagzaak geen enkele aandacht aan het feit dat er op zes verschillende plaatsen door de werkgever camera's waren geplaatst waardoor de directeur vanuit zijn eigen kamer de werknemers voortdurend kon bespieden. Door de Kantonrechter te Utrecht¹⁰ werd in een arbeidsgeschil evenmin specifieke aandacht besteed aan het feit dat de werkgever een werknemer, die besmet was met het AIDS-virus, in de gaten hield door een op deze werknemer gerichte camera. Wel was de Kantonrechter in de laatstgenoemde zaak van mening dat de werkgever (op andere gronden) niet had gehandeld als een goed werkgever en werd de werknemer een vergoeding voor materiële en immateriële schade toegekend. De Kantonrechter te Haarlem¹¹ was van oordeel dat een werkgever het verborgen cameratoezicht op duidelijke wijze aan de werknemers kenbaar had moeten maken.

Volgens de Centrale Raad van Beroep¹² in een geschil tussen B&W van Rotterdam en een ontslagen buschauffeur, is bij de beoordeling van de inzet van technische onderzoeksmiddelen artikel

⁸ Ktr. Hoofddorp 1 november 1990, niet gepubliceerd.

⁹ Ktr. Rotterdam 27 april 1989, Prg. 1989, nr. 3121.

¹⁰ Ktr. Utrecht 9 augustus 1993, Prg. 1993, nr. 3939.

¹¹ Ktr. Haarlem 24 mei 2006, JIN 2006, nr. 376.

¹² Centrale Raad van Beroep 10 juli 2008 (LJN: BD8045).

8 EVRM van belang. Het aspect van het privé-leven dat in het geval van het gebruikmaken van heimelijke camera's kan worden geschonden, is het recht van de geobserveerde om onbevangen zichzelf te kunnen zijn. Volgens de CRB staat niet ter discussie dat dit recht zich ook uitstrekt tot de werkplek. B&W stelde zich op het standpunt dat het inzetten van cameratoezicht is gerechtvaardigd op grond van concrete aanwijzingen dat de nachtbuschauffeurs met regelmaat onrechtmatige dan wel strafbare handelingen zouden verrichten met betrekking tot de verkoop van vervoersbewijzen. B&W stelde voorts dat het inzetten van cameraobservatie een geschikt middel was om frauderende nachtbuschauffeurs te betrappen en dat er geen (even geschikte) minder ingrijpende middelen waren. De Raad onderschrijft dit standpunt en overweegt in dit verband dat B&W op grond van de verschillende klachten het vermoeden mocht hebben dat meerdere nachtbuschauffeurs zich aan onrechtmatig dan wel strafbaar handelen schuldig maakten.

De CRB vervolgt: *“Om die reden kan de Raad het billijken dat niet eerst een onderzoek is ingesteld naar de identiteit van de nachtbuschauffeurs op wie de klachten betrekking hadden. Dat ander minder ingrijpend onderzoek tot eenzelfde resultaat zou hebben kunnen leiden is de Raad niet gebleken. Vergelijking van de resultaten van het technisch onderzoek en het dynamisch onderzoek laat zien dat het technisch onderzoek meer en duidelijker gegevens vastlegt, onder meer met betrekking tot het verzamelen van gebruikte vervoersbewijzen nadat de passagiers de bus hebben verlaten. Voorts acht de Raad van belang dat het cameratoezicht slechts gedurende een korte periode is ingezet en dat het in die periode niet in alle bussen gedurende alle nachten is ingezet, maar slechts op vier (van de negen) bussen gedurende twee nachten per week. Verder is van belang dat de camera's zodanig zijn ingesteld dat uitsluitend de positie van de betreffende nachtbuschauffeur achter het stuur werd geobserveerd, waarbij passagiers zo min mogelijk in beeld komen, en dat het gaat om cameratoezicht in een openbare ruimte, waarin de nachtbuschauffeurs op grond van dat feit al beperkingen in hun privacy ervaren.”*

Daaraan wordt door de CRB toegevoegd dat het vooraf kenbaar maken aan de betrokken nacht-

buschauffeurs dat gedurende een bepaalde periode in de nachtbussen cameratoezicht zou gaan plaatsvinden, wellicht hun gedrag had beïnvloed. Mogelijk zouden zij zich gedurende die periode conform de regels zijn gaan gedragen, maar dit zou geen enkele garantie hebben gegeven dat zij na die periode niet in hun oude gedrag zouden zijn teruggevallen. De bezwaren van de chauffeur werden dan ook verworpen.

6. Tot slot

Al met al moeten mijns inziens drie situaties worden onderscheiden. De eerste situatie is die waarin de werkgever camera's plaatst om diefstal te voorkomen, bijvoorbeeld in een magazijn. Indien de werkgever dat aan de werknemers vooraf kenbaar maakt en cameratoezicht geacht kan worden noodzakelijk te zijn, dan zal dergelijk toezicht in de regel toelaatbaar zijn. Niet toegestaan zijn camera's in bijvoorbeeld pashokjes of toiletten, ook niet als dat (vooraf) bekend wordt gemaakt. Als de verdenking bestaat dat op die plekken ernstige strafbare feiten plaatsvinden, dan moet de opsporing daarvan aan politie en justitie worden overgelaten.

Een tweede situatie is die waarin de werkgever beleid formuleert waarin duidelijk uiteen is gezet in welke situaties eventueel van heimelijk cameratoezicht gebruik zal worden gemaakt en hij dat beleid ook aan de werknemers kenbaar heeft gemaakt. Een werkgever kan dat beleid kenbaar maken bijvoorbeeld door in het personeelshandboek of in de arbeidsovereenkomst op te nemen dat controle met verborgen camera's tot de mogelijkheden behoort. Het daadwerkelijk plaatsen van een camera in overeenstemming met dat beleid hoeft dan niet apart kenbaar te worden gemaakt. Dat beleid moet uiteraard in voldoende mate rekening houden met het belang van de werknemers op bescherming van hun persoonlijke levenssfeer, ook op de werkplek, en met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit, zoals beschreven in de hiervoor genoemde uitspraak van de Centrale Raad van Beroep.

In de derde situatie gaat het om het plaatsen van camera's zonder dat sprake is van kenbaar beleid en zonder dat de plaatsing vooraf kenbaar wordt gemaakt. Het gebruik van een verborgen camera in die situatie zal in het algemeen slechts toelaat-

baar worden geoordeeld als er jegens een werknemer een specifieke verdenking is gerezen – of tegen een of meer nog niet geïdentificeerde werknemers - en de werkgever wil uitzoeken of de verdenking terecht is. Uit de Nederlandse rechtspraak blijkt dat rechters het belang van de werkgever om achter de waarheid te komen in dat geval zwaarder laten wegen dan het privacy belang van de werknemer. Het plaatsen van een of meer camera's moet dan wel de toets van proportionaliteit en subsidiariteit kunnen doorstaan. Er moeten dus geen reële, minder ingrijpende middelen voorhanden zijn, het cameratoezicht moet gericht plaatsvinden en het mag niet langer duren dan strikt noodzakelijk is. Dat zal, zo verwacht ik, in de Nederlandse Antillen niet anders zijn. En het ligt evenzeer in de lijn der verwachting dat, net als in

Nederland, de burgerlijke rechter in de Nederlandse Antillen waar het betreft ontslaggeschillen in de regel ook onrechtmatig verkregen bewijs zal toelaten. Het zou in dat verband overigens evenzeer om een 'bijvangst' kunnen gaan. Dat is het geval waarin camera's zijn geplaatst om werknemer X, ten aanzien van wie een reële verdenking bestaat, te observeren, terwijl uit de beelden blijkt dat (ook) Y zich schuldig maakt aan onoirbaar gedrag. Werknemer Y kan zich er in een dergelijk geval niet op beroepen dat ten tijde van het plaatsen van de camera's tegen hem geen enkele verdenking bestond en dat hij dus ontoelaatbaar is geobserveerd. In het civiele recht 'hang je' nu eenmaal eerder dan in het strafrecht.

**Karel Frielink is advocaat te Curaçao*

DE TERREUR VAN DE LIF EN DE MOT

mr.drs. Jeff Sybesma*

Inleiding

Waarom zouden de Lif en de Mot als terreur gezien kunnen worden? De Lif en de Mot¹ is regelgeving die zich richt op het voorkomen van witwassen van crimineel verkregen geld en de financiering

van terroristische organisaties. De regelgeving op dit terrein wordt op aandringen van internationale organisaties als de FATF² en de VN³ steeds verder uitgebreid. Echter, de indruk ontstaat dat juridisch maar ook praktisch gezien de voornoemde maatregelen en het doel van deze maatregelen te beschouwen zijn als het spreekwoordelijke gezegde 'met een olifant een muis trachten te vangen'. Enorme hoeveelheden mensen, energie, geld en inspanningen worden ingezet danwel verricht én vereist om te trachten die toch slimme ongrijpbare witwasser te ontmaskeren danwel de verschrikkelijke terrorist zijn financiering stop te zetten zodat hij zijn inhumane plannen niet kan uitvoeren.

Twee casus

De eerste gaat om een oude vrouw woonachtig in Montreal, Canada, die enkele aandelen in een lokaal gevestigde naamloze vennootschap bezit. Buiten haar om heeft de grootaandeelhouder van de rechter toestemming gekregen om alle kleine aandeelhouders uit te mogen kopen. Deze nieuwe juridische mogelijkheid en de werkwijze vindt u vastgelegd in titel 7, artikelen 250 tot 257 van ons

¹ Lif: Landsverordening identificatie bij financiële dienstverlening (PB 1996, 23 zoals gewijzigd). Met de laatste wijziging is de afkorting Lif veranderd in LID aangezien het niet meer alleen om financiële dienstverlening gaat, doch ook om dienstverlening anders dan financieel; Mot: Landsverordening meldpunt ongebruikelijke transacties (PB 1996, 21 zoals gewijzigd)

² FATF: Financial Action Task Force

³ VN: Verenigde Naties

nieuwe Boek 2 BW. Daar er heel veel kleine aandeelhouders over de hele wereld verspreid aanwezig zijn reageren zij niet allemaal binnen de wettelijk vastgesteld termijn om hun geld terug te krijgen en worden de afkoopsommen bij de Centrale Bank in consignatie gegeven. Na enige tijd komt voornoemde oude vrouw er achter dat haar aandelen niet meer van haar zijn doch dat zij daarvoor geld in de plaats krijgt. Zij stuurt vervolgens een handmatig geschreven briefje naar de Centrale Bank waarin zij beleefd verzoekt of zij haar geld en dat van haar overleden man, spoedig kan krijgen. Het liefst in de vorm van een cheque want die kan meteen verzilverd worden.

De tweede casus gaat over een ijverige en toegewijde jongedame die namens een in Engeland gevestigd bedrijf muntjes verzamelt via vliegvelen in Europa en elders. U heeft die boxen wel eens gezien met teksten als: "stort hier uw muntgeld dat u thuis

niet kan gebruiken. Uw storting zal gebruikt worden voor een goed doel". De dame in kwestie verzamelt op deze wijze in de loop der tijd een aanzienlijk bedrag in Antilliaanse centen, dubbelletjes, kwartjes en guldens. Zij benadert vervolgens de Centrale Bank met het verzoek om de

twee kisten vol met muntjes te mogen inwisselen voor een girale storting op haar rekening.

In beide voornoemde gevallen komt een machine langzaam op gang die vervolgens niet meer te stuiten is. Juristen, beleidsbepalers, compliance officers, administratieve afdelingen en internal audit afdelingen struikelen allemaal over elkaar heen om te controleren dat de betrokken personen en instanties wel integer zijn en niet bezig zijn

Er komt langzaam een machine op gang die niet meer te stuiten is. Juristen, beleidsbepalers, compliance officers, administratieve afdelingen en internal audit afdelingen struikelen allemaal over elkaar heen om te controleren of de betrokken personen wel integer zijn.

met witwassen of misschien wel dat geld willen gebruiken om aanslagen voor te bereiden. Een simpele identificatie dmv een kopie paspoort of rijbewijs of geboorteakte is allang niet meer voldoende om je rechtmatige geld te ontvangen. Kopieën van bewijsmiddelen als paspoort e.d. moeten vervolgens weer door een authentieke akte van een notaris worden bevestigd indien de rechthebbende niet in persoon verschijnt. De bedrijven, de directie en zelfs de UBO's⁴ moeten worden geïdentificeerd en geauthenticeerd. Een kopie testament is ook niet voldoende maar moet worden begeleid door een akte van een notaris waarin melding wordt gemaakt dat er geen nieuw testament bestaat. Als iemand een instelling of gemachtigde verzoekt namens hem of haar de hem of haar toekomende gelden te innen dienen zij ook door de identificatiemolen te gaan. En probeer maar aan iemand in bijvoorbeeld Timboektoe uit te leggen wat een genotariseerde akte is en waarom het nodig is. En bij grote bedragen moet er vervolgens door de controlerende instelling een MOT melding worden gemaakt. Het kost weken, soms maanden voordat deze procedures zijn afgewikkeld. Het is niet moeilijk de irritatie op alle niveaus voor te stellen.

Nadere analyse

Bij nadere analyse van het voorgaande moet geconcludeerd worden dat het hier gaat om een enorme botsing tussen de bescherming van de privacy en de opsporing van mogelijke strafbare feiten, vermengd met een enorme bureaucratie.

Recht op privacy

Allereerst privacy. In onze rechtsstaat is privacy een heel groot recht. Een grondrecht dat genormeerd is in constitutie en internationale verdragen! De overheid, en door horizontale doorwerking ook private personen, hebben de privacy van iedere burger te respecteren. Iedereen heeft het recht om toegang tot en gebruik van zijn privé gegevens zelf te bepalen. Zoals Raymond D'Aoust, Assistant Privacy Commissioner of Canada, dat mooi stelt in een toespraak⁵: privacy is "at the heart of liberty in the modern state."

⁴ UBO: Ultimate Beneficiary Owner

⁵ Raymond D'Aoust, Assistant Privacy Commissioner of Canada, *Balancing Privacy Rights with Investigative Access to Information*; 16th Annual Fraud Investigators Conference, December 13, 2006, Toronto, Ontario

Uiteraard weten juristen ook dat er momenten zijn, bij formele wet geregeld, dat een inbreuk op ieders privacy moet kunnen worden gemaakt. Echter, dit kan niet zomaar en moet bij hoge uitzondering gebeuren. Vormt de bestrijding van witwassen of financiering van terroristische activiteiten een dergelijke hoge uitzondering? Voorzitter Raymond D'Aoust stelt hierover het volgende: There are times when some privacy must be sacrificed in order to achieve some other objective, such as combating crime or terrorism. However, there are four questions that should be asked with respect to the state's surveillance activities that impinge on privacy:

1. Is there really a need that clearly outweighs the loss of privacy?
2. Is the proposed measure likely to be effective in achieving the intended purpose?
3. Is the intrusion on privacy proportional to the benefit to be gained?
4. Is there some other less privacy-invasive way to achieve the same goal?

It is that four-part test that we need to consider all the time: necessity, effectiveness, proportionality, and a lack of a less privacy-intrusive alternative.

Het effect van de ingevoerde regelgeving

Het is zeker een relevante vraag of de wetgever deze testen heeft toegepast bij het opstellen en aannemen en uitbreiden van de Lif en de Mot. Is het daadwerkelijk nodig? Is het effectief want hoeveel boefjes zijn met deze maatregelen al opgepakt? Is het proportioneel? Kan het niet anders? Onderzoek in 2008 door de Algemene Rekenkamer in Nederland⁶ naar de kans dat politie of justitie illegaal geld vindt toont aan dat dit klein is, ook bij witwassen. En de kans dat het geld wordt afgepakt is nog veel kleiner. Om het in voetbaltermen te zeg-

Om het in voetbaltermen te zeggen: SV de Speurneuzen speelt kluitjesvoetbal tegen FC Zware Jongens.

⁶ Algemene Rekenkamer, *Bestrijden witwassen en terrorismefinanciering*, 3 juni 2008. Zie ook: krantenartikel in SPITS van 4 juni 2008

gen: SV de Speurbeuzen speelt kluitjesvoetbal tegen FC Zware Jongens, dat met zijn verfijnde combinatiespel heer en meester is. De tussenstand van 2004 tot 2007: de Speurbeuzen scoorden 24 miljoen euro. Dat bedrag probeerde het Openbaar Ministerie terug te vorderen. Ongeveer een kwart werd door de rechter toegewezen. Verder zijn er nog de boetes die de rechter en de belastingdienst uitdelen. Die zijn niet uitgesplitst op witwassen, maar het totaalbedrag is peanuts vergeleken bij de hoeveelheid zwart geld. De doelpuntenmachine van de Zware Jongens dendert namelijk onverminderd door, en stopt jaarlijks naar schatting 18,5 miljard euro in de witwasmachine. In Nederland zijn banken, casino's en verkopers van luxe auto's of jachten sinds enkele jaren verplicht vreemde betalingen te melden. Dat kost ze handenvol geld. Alleen de banken zijn jaarlijks al 320 miljoen euro kwijt. De banken klagen dat ze niet weten wat er met hun meldingen gebeurt. Nu is het ondoenlijk om voor 175.000 meldingen aan te geven wat ermee gebeurt. Maar dat er zo weinig mee gebeurde als de Rekenkamer nu becijfert, zal zelfs de banken verbazen. Wat vooral opvalt, is dat de explosie van het aantal meldingen nauwelijks zorgde voor een stijging van het aantal verdenkingen. In feite is het bovenstaande –en mogelijk de uitbreiding van Lif en Mot– een mooie illustratie van het fenomeen symboolwetgeving. Een probleem in de samenleving wordt aangepakt door wetgeving te maken. Vergeeten wordt echter te investeren in de gehele keten van uitvoering.

Dooddoener

Vaak wordt bij het stellen van kritische vragen over inbreuken in je privacy als antwoord gegeven dat de maatregelen in het algemene belang zijn en dat als je niets te verbergen hebt je ook niets te vrezen hebt. Echter, indien dit aanvaardt wordt is in wezen het recht op privacy afgeschaft. Hiermee wordt namelijk de overheid – en derden– het recht gegeven om te allen tijde en voor wat dan ook je huis binnen te treden, je kasten open te trekken en onder je bed te kijken. Het is dan ook geen probleem dat je telefoon en email verkeer voortdurend wordt afgeluisterd, dat je medische dossier voor een ieder openbaar is en dat je financiële gegevens door je bank aan iedereen worden gegeven. Er is immers niets te verbergen, toch?

Publieke taken

Ons rechtssysteem trekt scherpe lijnen tussen publiek en privaatrecht. Vertikaal tegenover horizontaal. Grondrechtenbescherming ligt primair in het publieke recht. Ook opsporing en veroordeling van strafbare feiten en poging tot strafbare feiten –waaronder witwassen en/of terroristische activiteiten– behoren tot het publiek domein. Maar wat zien we met de Lif en de Mot? Deze regelgeving maakt van ons, private burgers en instituten, agenten van de staat. Luchtvaartmaatschappijen moeten hun passagierslijsten inleveren aan de overheid om te screenen, financiële instellingen en nu ook advocaten, notarissen, autohandelaren en juweliers moeten als vooruitgeschoven politieposten van de overheid financieel gedrag i.c. privé gegevens van personen screenen en doorgeven aan de overheid. Informatie die volstrekt niet nodig is voor het bedrijf, waar het bedrijf wel kosten voor moet maken. En dit allemaal om die ene figuurlijke naald in de hooiberg te vinden.

Maar wat zien we met de Lif en de Mot? Deze regelgeving maakt van ons, private burgers en instituten, agenten van de staat.

Goed beschouwd maken de Lif en de Mot instellingen tot een soort rechters omdat zij verplicht worden te oordelen op grond van objectieve en vooral op grond van subjectieve criteria wat ongebruikelijk, zeg maar verdacht, gedrag is bij een financiële transactie. De normale waarborgen van een rechterlijke toetsing voordat het OM persoonlijke informatie mag vorderen bij instellingen wordt door de Lif en de Mot opzij gezet. Het verwacht van advocaten, notarissen en autohandelaren dat zij de activiteiten van hun klanten observeren en daarbij beoordelen of dat gedrag gemeld moet worden.

Meewerken aan eigen veroordeling

Ook kan afgevraagd worden of het strafrechtelijke nemo tenetur beginsel (Nemo tenetur prodere se ipsum = niemand is gehouden tegen zichzelf bewijs te leveren) ook in deze gevallen niet van toepassing is. Officiële opsporingsambtenaren zijn verplicht in het kader van strafrechtelijk onderzoek de cautie (Mededeling aan de verdachte dat hij

het recht heeft om te zwijgen) te geven. Aangezien Lif en Mot niet door opsporingsambtenaren worden gedaan zoals ik dat hiervoor al heb aan-gegeven, wordt ook niet de cautie gegeven. Je kunt dus redeneren dat iedere burger die informatie verschaft meewerkt aan een eventuele eigen veroordeling, hetgeen in strijd is met ons rechtssysteem en met alle risico's van dien (zoals bedreiging etc.) voor de melder.

Nadere kijk op Lif en Mot: Objectieve en subjectieve criteria

Als er wat meer in detail naar beide landsverordeningen gekeken wordt vallen nog enkele dingen op. Door de invoering van de objectieve criteria krijg je dat instellingen, die onder de Lif en de Mot vallen, lijstjes gaan maken voor het uitvoerend personeel die zij moeten afturven: In persoon? Check. Geldig identiteitsbewijs? Check. Bedrag onder treshhold? Check. Enzovoort. Het moet nu eenmaal maar het behoort niet tot onze core-business dus laten we het maar automatiseren. Het is nog erger met de subjectieve criteria. Subjectieve criteria laten toepassen door personeel van instellingen die Lif- en Mot-plichtig zijn gebeurd naar mijn mening volstrekt arbitrair en zou niet in handen moeten worden gelegd van personeel als tellers en cliënt desks. Eenduidige toepassing van regels is hierbij moeilijk voor te stellen en niet vergeten moet worden dat iemand op deze manier eenvoudig gebrandmerkt kan worden als verdacht. Wat ook vaak gebeurt, is dat instellingen roomser dan de Paus worden en allerlei drempels opwerpen onder het mom van LIF en Mot-verplichtingen. Publiekrechtelijk spreken we dan van detournement de pouvoir.

Bewijsmiddelen

Ook ten aanzien van gevraagde bewijsmiddelen zoals paspoort, aktes e.d. geeft een dergelijk systeem slechts een schijn van zekerheid ten aanzien van de identiteit van rechthebbende. Iedereen weet dat er vele jurisdicties zijn waar authentieke documenten, derhalve ook authenticering van documenten, gewoon gekocht kunnen worden. Als het überhaupt al mogelijk is: niet ieder land kent de mogelijkheid van een door de notaris geauthenticeerde kopie.

Omgekeerde bewijslast

Het lijkt er ook verdacht veel op dat de Lif en de Mot een van onze grondregels in het recht, name-

lijk de bewijslastverdeling, omdraait. Uitgangspunt is namelijk dat iedereen een mogelijke witwasser is, danwel een potentiële terrorist en dat het aan de klant is om te bewijzen dat hij het niet is.

Mening van anderen

De uitgebreide Lif en Mot, die binnenkort van kracht worden in de Antillen, is alweer verouderd. FATF beveelt aan om de aanpak van witwassen van geld en of financiering van terrorisme voortaan via een op een risicogebaseerde wijze in de organisatie te implementeren⁷. Nederland heeft hiertoe op 1 augustus 2009 de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme ingevoerd die de Wet identificatie bij dienstverlening en de Wet melding ongebruikelijke transacties vervangt. Hoe Curaçao dat gaat aanpakken is mij nog niet bekend maar de wetgevingsmachine staat niet stil.

In een gesprek met Paul Vlaanderen, een Nederlandse topambtenaar die momenteel President van de FATF is en die vorig jaar op Curaçao was voor een CFATF meeting, heb ik mijn hiervoor beschreven bezorgdheid geuit. Zijn reactie viel me erg tegen. Hij stelde dat er geen alternatief was; als de goeden daarmee iets van hun privacy voor het oppakken van de slechten moeten inleveren, het zij zo. En daarmee was de discussie gesloten. Ik vraag me werkelijk af of deze bezorgdheid zo makkelijk opzij te schuiven is. De FATF is een machtige internationale organisatie die werkt met black lists indien jurisdicties niet voldoen aan hun criteria ten aanzien van de 40+9 recommendations waar de Lif en de Mot regelgeving ondermeer op gebaseerd zijn. Een land zou niet graag op een dergelijke lijst vernoemd willen worden. In feite komt het erop neer dat de overheid van een land een afweging moet maken met betrekking tot inbreuk op de privacy van haar burgers in relatie tot het al of niet op een internationale black list te worden geplaatst.

Wat is privacy?

Voor de volledigheid moet nog iets nader gezegd worden over privacy. Het begrip en waar het voor staat is namelijk niet statisch.

⁷ FATF, Guidance on the Risk-Based approach to combating money laundering and terrorist financing, June 2007.

In 1948 schreef George Orwell het grimmige toekomstscenario '1984'.⁸ In de totalitaire staat die hij in 1984 neerzet zijn alle persoonlijke vrijheden afgeschaft. De bevolking wordt vierentwintig uur per dag gecontroleerd via de alomtegenwoordige camera: Big Brother is watching you⁹. Meer dan zestig jaar na de publicatie van 1984 zijn veel van Orwell's toekomstvoorspellingen uitgekomen, maar zelfs hij kon niet voorspellen hoezeer ons leven beheerst dreigt te gaan worden door technologieën, waarmee we permanent onder bewaking staan.

De beleving van privacy is de laatste jaren enorm veranderd, zeker onder jongeren, die met internet, webcams en mobiele telefoons met ingebouwde camera zijn opgegroeid. Veel mensen vinden het geen enkel punt meer om privé-foto's, films en dagboeken aan de openbaarheid prijs te geven en zoeken juist de grenzen op. Hoe meer zielen met wie zij hun gedachten en ideeën kunnen 'sharen', hoe meer vreugd. Ook mensen, die nog altijd denken dat privacy voor hen het hoogste goed is, verleggen ongemerkt hun grenzen. Hoe vaak 'googlen' wij niet even iemand, puur uit nieuwsgierigheid. En sinds 11 september 2001 maken ook steeds minder mensen zich er druk over dat de overheid omwille van de veiligheid steeds meer maatregelen neemt die inbreuk maken op de privacy van burgers. Nederlanders hebben geen moeite met het prijsgeven van privacy, als dat meer veiligheid oplevert. Ruim 85% vindt camera-toezicht prima en bijna iedereen is voor toepassing van DNA-technieken, zo blijkt uit een rapport over de toekomst uitgegeven door het Sociaal en Cultureel Planbureau¹⁰.

Het op grote schaal monitoren en surveilleren van burgers door zowel overheid als bedrijfsleven wordt technisch steeds beter, omvangrijker en goedkoper om te doen. Data is een bijproduct van de informatiemaatschappij; alles wat we doen op een computer creëert data. We laten het niet alleen overall achter, al die gegevens hebben waar-

de. Computers spelen daarnaast ook een grotere rol in ons leven. Gesprekken die vroeger binnen het gezin bleven, worden nu door de een of andere partij opgeslagen en zijn daardoor eenvoudiger af te luisteren. Opslaan van alle gesprekken is slechts een kwestie van tijd, maar is met tekst al mogelijk. Ondanks de waarde van de data, zijn we niet in staat die te beheren. Het zijn wel onze gegevens, maar we hebben er geen controle over. Doordat de prijs voor opslag steeds lager wordt, is zelfs data die niet belangrijk lijkt toch de moeite van het bewaren waard. Het is goedkoper om alles te bewaren, dan te selecteren wat te bewaren en weg te gooien. Het gevaar van grootschalige identiteitsdiefstal ligt in de toekomst op de loer. Dit omdat systemen onvoldoende zijn (en kunnen worden) beveiligd. Daarnaast kan technologie die de informatiestromen moet analyseren, onjuiste conclusies trekken.

Privacy is iets wat een nieuwe definitie behoort te hebben. Want wat is nog privacy als men al alles van elkaar weet. Men mag in beginsel niets met die informatie doen maar ook dat wordt langzaam aan met handen en voeten getreden.¹¹

In Nederland heeft de overheid de Commissie veiligheid en persoonlijke levenssfeer de taak gegeven een advies uit te brengen over regulering van, voorlichting over en werkwijzen bij de omgang met persoonsgegevens, zodat deze de veiligheid van personen bevorderen. Op 22 januari 2009 werd het rapport 'Gewoon doen' gepresenteerd¹². Op 3 november vorig jaar is het kabinetsstandpunt op het rapport verschenen¹³, waarbij tevens de evaluatie van de Wet bescherming persoonsgegevens is meegenomen. Hier wordt daar niet verder op ingegaan maar slechts verwezen naar een kritisch artikel over dit standpunt in aflevering 43 van 2009 in het NJB¹⁴.

¹¹ [http://www.security.nl/artikel/31809/Schneider_over_de_toekomst_van_privacy_\(video\).html](http://www.security.nl/artikel/31809/Schneider_over_de_toekomst_van_privacy_(video).html);

http://www.extendlimits.nl/index.php/nieuws/artikel/privacy_wat_is_de_toekomst/

¹² <http://www.minbzk.nl/@116513/rapport-gewoon-doen>

¹³ <http://www.justitie.nl/actueel/perberichten/archief-2009/911004meer-aandacht-voor-privacybescherming-burgers.aspx?cp=34&cs=579>

¹⁴ De balans tussen veiligheid en privacy; kanttekeningen bij het standpunt van het kabinet, H. Buitelaar en C. Cuijpers, NJB 11/12/2009 Aflevering 43.

⁸ Orwell, George (1949). Nineteen Eighty-Four. A novel. London: Secker & Warburg.

⁹ <http://www.hollanddoc.nl/dossiers/36234882/>

¹⁰ <http://www.politiek->

[digi-](#)

taal.nl/recht_en_veiligheid/archief_200410/burgers_vind_en_veiligheid_vaak_belangrijker_dan_privacy/index.html

Slot

Dit verhaal richt zich vooral op de inbreuk op onze privacy aangezien de discussie in de Nederlandse Antillen zich daar nauwelijks mee bezig houdt, in tegenstelling tot het invoeren van allerlei maatregelen om witwassen en terrorismefinanciering te voorkomen. De Antillen kent überhaupt geen privacy wetgeving. Het is daarom de taak van de Antilliaanse juristen om het debat over privacy en toelaatbare inbreuk op onze privacy gaande te houden. En er scherp op toe te zien dat overheid en derden niet zomaar de grenzen verleggen en wij morgen wakker worden en moeten constateren dat inmiddels privacy in de Antillen niet meer bestaat.

**Jeff Sybesma is werkzaam als hoofd Juridische Afdeling van de Bank van de Nederlandse Antillen (BNA).*

Dit artikel is echter geheel op eigen titel geschreven en de BNA behoeft het niet eens te zijn met de ingenomen standpunten. Het betreft een bewerking van een voordracht gehouden op 25 maart 2010 voor de Antilliaanse Juristen Vereniging (AJV) als onderdeel van een minisymposium over de gewijzigde Lif en Mot wetgeving.

WETGEVING NEDERLANDSE ANTILLEN

Mr. J. de Boer*

I

Ter voltooiing van het **nieuw BW-project** zijn nog **zestien ontwerpen** in behandeling. Het is de bedoeling dat de voorgestelde regelingen voordat de Nederlandse Antillen uit elkaar vallen (**10 oktober 2010**) in werking treden, mede met het oog op de in de Slotverklaring genoemde eenvormigheid van burgerlijk recht in Curaçao, Sint Maarten en de BES-eilanden. Er moet dus grote haast gemaakt worden.

Hieronder volgt de stand van zaken per begin mei 2010.

Drie ontwerpen (nrs. 2, 6 en 16) moeten nog naar de Raad van Advies; dat gebeurt heel binnenkort; ontwerp nr. 6 (arbeidsovereenkomst) is hiervan het allerbelangrijkste.

Behalve deze drie ontwerpen die nog niet bij de Raad van Advies zijn, moet de Raad over drie ontwerpen (nrs. 8, 13 en 15) nog advies uitbrengen, alsmede over twee ontwerpen hierna onder II (nrs. 17 en 19).

De overige ontwerpen liggen bij de Staten of gaan heel binnenkort naar de Staten.

1. **Trust: LANDSVERORDENING houdende aanvulling van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake trusts** (Staten 2519) – het ontwerp is op 8 februari 2002 ingediend bij de Staten; het Voorlopig Verslag tevens Eindverslag is van 10 augustus 2004; **over een Nota van Wijziging met fiscale bepalingen heeft de Raad van Advies op 10 februari 2010 advies uitgebracht; De Directie Fiscale zaken heeft de aangepaste Nota van Wijziging aangeboden aan de Minister van Financiën met het oog op aanbidding aan de Staten.**
2. **Conflictenrecht trusts: LANDSVERORDENING houdende wettelijke bepalingen vast te stellen in verband met de medegelding in de Nederlandse Antillen van het op 1 juli 1985 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake het recht dat toepasselijk is op trusts en inzake de erkenning van trusts (Landsverordening conflictenrecht trusts):** hangt samen met het ontwerp, genoemd onder 1; **de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Raad van Advies.**
3. **Gerechtelijke vaststelling van het vaderschap: LANDSVERORDENING tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (Landsverordening gerechtelijke vaststelling van het vaderschap)** – de Raad van Advies heeft op 14 augustus 2009 advies gegeven; **het ontwerp ligt sedert 12 januari 2010 bij de Staten; op 15 maart 2010 heeft de Centrale Commissie een vergadering aan het ontwerp gewijd en vragen gesteld aan mr. J. de Boer.**
4. **Huizenkoop en aanneming van werk: LANDSVERORDENING tot aanvulling van titel 1 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de koop van onroerende zaken alsmede vaststelling en invoering van titel 12 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (Landsverordening koop van onroerende zaken en aanneming van werk)** – **de Raad van Advies heeft op 11 maart 2010 advies uitgebracht; de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Staten.**
5. **Huur: LANDSVERORDENING tot vaststelling en invoering van titel 4 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (Landsverordening huur)** – **de Raad van Advies heeft op 11 maart 2010 advies uitgebracht; de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Staten.**
6. **Arbeidsovereenkomst: LANDSVERORDENING tot vaststelling en invoering van titel 10 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (Landsverordening arbeidsovereenkomst)** – **het ontwerp is meer dan een jaar geleden aangeboden aan de SER, maar is zoek geraakt; in juni 2009 is het opnieuw aangeboden aan de SER, maar de SER heeft nog geen advies uitgebracht; de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Raad van Advies.**
7. **Erfrecht en schenking: LANDSVERORDENING tot vaststelling en invoering van Boek 4 en titel 7.3 van het Burgerlijk Wetboek (Landsverordening erfrecht en schenking)** – **de Raad van Advies heeft**

op 10 februari 2010 advies uitgebracht; de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Staten.

8. **Verzekering:** *LANDSVERORDENING tot vaststelling en invoering van de titels 17 en 18 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (Landsverordening verzekering en lijfrente) – het ontwerp ligt sedert 20 april 2009 bij de Raad van Advies.*
9. **Personenvennootschap:** *LANDSVERORDENING tot vaststelling en invoering van titel 13 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (Landsverordening personenvennootschap) – de Raad van Advies heeft op 11 maart 2010 advies uitgebracht; de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Staten.*
10. **Koop op afstand:** *LANDSVERORDENING tot aanvulling van titel 1 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen tot bescherming van de consument, in het bijzonder betreffende de op afstand gesloten overeenkomsten en garanties (Landsverordening consumentenkoop op afstand) – de Raad van Advies heeft op 10 februari 2010 advies uitgebracht; de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Staten.*
11. **Gezamenlijk gezag:** *LANDSVERORDENING tot aanvulling van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek met bepaling inzake gezamenlijk gezag over minderjarige kinderen (Landsverordening gezamenlijk gezag over minderjarige kinderen) – dit naar aanleiding van HR 28 maart 2008, NJ 2008, 189 –het ontwerp ligt sedert 16 februari 2010 bij de Staten.*
12. **Herzien rechtspersonenrecht:** *LANDSVERORDENING tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (Landsverordening herziening Boek 2 BW) – op 20 januari 2010 heeft de Raad van Advies advies uitgebracht; de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Staten.*
13. **Aanpassing Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en Faillissementsbesluit 1931:** *LANDSVERORDENING tot aanpassing van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en het Faillissementsbesluit 1931 aan een aantal aanvullingen van het nieuwe Burgerlijke Wetboek: het ontwerp ligt sedert 5 februari 2010 bij de Raad van Advies.*
14. **Melding kindermishandeling:** *LANDSVERORDENING tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek ter zake van het melden van kindermishandeling of een vermoeden daarvan (Landsverordening melding kindermishandeling): de Raad van Advies heeft op 29 januari 2010 advies uitgebracht; de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Staten.*
15. **Herziening huwelijksvermogensrecht:** *LANDSVERORDENING tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (Landsverordening herziening huwelijksvermogensrecht): het ontwerp ligt sedert 11 februari 2010 bij de Raad van Advies.*
16. **Grondwateronttrekking:** *LANDSVERORDENING tot wijziging van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek (Landsverordening grondwater): ; de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Raad van Advies.*

II.

Voorts is wenselijk dat de volgende **acht ontwerpen** waarbij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie (min of meer) betrokken is, die niet met het nieuw BW samenhangen, tijdig de staat van landsverordening verkrijgen:

17. **Wijziging van de LAR:** *LANDSVERORDENING tot wijziging van de Landsverordening administratieve rechtspraak - het ontwerp ligt sedert 27 oktober 2009 bij de Raad van Advies.*
18. **Belastingrechtspraak in twee instanties:** *LANDSVERORDENING tot wijziging van de Landsverordening op het beroep in belastingzaken 1940 (P.B. 1941, no. 12): de Raad van Advies heeft op 20 april 2010 advies uitgebracht; de Minister van Justitie heeft het ontwerp gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken met het oog op aanbidding aan de Staten.*

19. **Afdracht overdrachtsbelasting door notarissen:** *LANDSVERORDENING tot wijziging van de Landsverordening op het Notarisambt in verband met in de jaren 1980 tot en met 1998 in het ongereede geraakte akten:* ligt bij de Directie Justitiële Zaken; **het ontwerp ligt sedert 3 mei 2010 bij de Raad van Advies.**
20. **Herziening medisch tuchtrecht:** *LANDSVERORDENING tot wijziging van de Landsverordening van de 4de maart 1957 houdende regeling van de tuchtrechtspraak over personen die geneeskunst uitoefenen, zomede over apothekers (P.B. 1957, no. 30) (Staten 1821):* eenvormige wetgeving; het ontwerp is op 7 mei 1996 ingediend bij de Staten; het laatste stuk (een Nota Van Wijziging) is van 12 augustus 2003; **is klaar voor afhandeling door de Staten;** de Arubaanse Staten hebben reeds op 15 november 2002 informatief gestemd en wachten op de Staten van de Nederlandse Antillen.
21. **Nieuw Wetboek van Strafrecht:** *LANDSVERORDENING houdende vaststelling van een nieuw Wetboek van Strafrecht (Staten 3507):* **het ontwerp ligt sedert 22 december 2009 bij de Staten.**
22. **Wijziging Wetboek van Strafvordering:** *LANDSVERORDENING tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering van de Nederlandse Antillen (Landsverordening **bijzondere opsporingsbevoegdheden**):* ligt bij de Directie Justitiële Zaken; **de Raad van Advies heeft op 11 maart 2010 advies uitgebracht; het ontwerp ligt bij de Directie wetgeving en Juridische Zaken.**
23. **Stageverklaring aspirant notaris:** *LANDSVERORDENING tot wijziging van de Landsverordening op het Notarisambt in verband met de vereiste stageverklaring:* **ligt bij de Staten sedert 12 maart 2010.**
24. **Invoeringslandsverordening Wetboek van Strafrecht:** **op 11 maart 2010 heeft de Raad van Advies advies uitgebracht; het ontwerp ligt bij de Directie Justitiële Zaken en wordt gereed gemaakt voor indiening bij de Staten.**

**Jan de Boer is lid van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba*

ALGEMENE LEDENVERGADERING, LEZING & BORREL

Het bestuur van de Antilliaanse Juristen Vereniging nodigt hierbij haar leden uit voor de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering.

Datum: donderdag **3 juni 2010**
Plaats: HBN Law, Huize Belvédère, Otrobanda
Aanvang ALV: 17:30 – 18:30 (alleen voor leden)
Aansluitend: 18:30 – 19:00 lezing mr. Hans Kroeze (voor leden en niet-leden):

"Witwassen in de praktijk: wat, waar & hoe?"

Borrel: 19:00 – 20:00 (voor leden en niet-leden)
Toegang: niet-leden Naf. 25,-, leden gratis
Rsvp: uiterlijk 28 mei via antilliaansejuristenvereniging@gmail.com

agenda:

1. Opening.
2. Notulen van de Algemene Ledenvergadering d.d. 24 juni 2009
3. Verslag van de voorzitter.
4. Financieel jaarverslag van de penningmeester.
5. Verslag kascommissie.
6. Verkiezing bestuursleden:
mrs. Judith Brewster, Pieter Bas van Agtmaal en Pieter de Kort komen in aanmerking voor aftreden als bestuurslid; zij stellen zich terstond herkiesbaar;
mrs. Zena Metry, Nancy Fernand, Michele Meyer, Valerie Maria en Lisanne Asjes blijven aan als bestuurslid.
Mr. Caroline Fiévez blijft aan als voorzitter.
7. Rondvraag.
8. Sluiting.

Leden die zich als bestuurslid verkiesbaar willen stellen kunnen dit berichten aan het bestuur:
antilliaansejuristenvereniging@gmail.com.

De notulen van de ALV van 24 juni 2009 en het financiële jaarverslag 2009 kunnen worden afgehaald aan het adres van de voorzitter, mr. Caroline Fiévez, aan het L.B. Smithplein no. 3, Curaçao, of worden op verzoek per e-mail toegezonden.